

Prolog

Richmond, Londra

15 decembrie 1968

FĂRĂ EA, FĂRĂ SENZAȚIA ACEEA CĂ SE AFLĂ PE UNDEVA, pe aproape, viața s-a schimbat pentru totdeauna. Orele pustii se scurg leneș în timp ce trag cu urechea, în speranța de a-i auzi pașii călcând ușor pe scări și râsul care să însuflețească încăperile astea moarte. Când închid ochii, o simt și o văd; parfumul ei, atingerea ușoară ca o pană a degetelor pe obrazul meu, expresia intensă a ochilor săi albaștri. Dar nu e decât o iluzie. Fum și oglinzi îndărătul cărora se ascunde realitatea absenței ei.

Mă ridic greoi de pe scaun și, cu bastonul ținut strâns, ca un al treilea mädular, șontăcăi spre fereastră. Zăpada împrăștiată din cerul cenușiu și calm se adună în mici gropi de-a lungul fluviului, grăbită să-și găsească adăpost de apele lacome ale Tamisei care inundă gura de scurgere din spatele casei. Un schif se leagănă în ritmul domol al fluxului. Îmi amintește de cum vâsleam energic în tinerețe, cu disperarea celui care vrea să facă impresie. O văd pe ea acolo, așezată pe mal, cu fusta strânsă în spatele genunchilor, răsând în timp ce aruncă o piatră și o urmărește cum zboară mai sus și mai departe

decât celelalte, săltând într-un arc mare și stropindu-mă în căderea perfect țintită în apă.

O văd peste tot. Și în toate. Cum se poate să nu mai fie aici?

Pipăi în buzunar după colierul ascuns acolo și îmi amintesc cât de mult îi plăcea să citeze cuvintele domnișoarei Brontë: „Nu sunt o pasăre, și nicio plasă nu mă va ține captivă; sunt o ființă umană liberă, cu o voință la fel de liberă”.¹

Ce prost am fost!

— Domnule Harding?

Margaret stă în prag. Uniforma ei imaculată mă poartă înapoi în timp spre zgomotul și mirosul spitalelor de campanie și ale punctelor de triere și evacuare a răniților, și spre tot ce s-a întâmplat atunci.

— E momentul, Thomas! A venit mașina!

Respir chinuit și îmi lipesc fața de fereastră, savurând răceala de gheață a sticlei pe piele. Privirea îmi rătăcește peste casele învecinate, peste bătrâna, capricioasa Tamisa, și dincolo de dealuri, către Londra. Sunt singurul care știe că este pentru ultima oară când voi vedea aceste locuri de care m-am atașat atât de tare! Doctorii mi-au spus că nu mai am mult de trăit. E o realitate cu care m-am împăcat, o realitate pe care o țin ascunsă de aceia care, dacă ar cunoaște adevăratele dimensiuni ale bolii de care sufăr, n-ar face decât să se agite îngrijorați și fără rost. Și o includ aici și pe infirmiera mea.

— Mi-ai împachetat scrisorile, Margaret? o întreb.

¹ Charlotte Brontë, *Jane Eyre*, Volumul al II-lea, capitolul VIII, traducere din limba engleză de Mirella Acsente, Editura Corint, București, 2013, p. 317.

— Sunt în valiză, așa cum mi-ați cerut.

— Toate? Și cea sigilată?

— Da, Thomas! Sunt toate!

Încuviințez cu o mișcare din cap. Câte au fost în total? Pe puțin două sute. Poate mai multe. Atât de multă frică și speranță în cuvintele schimbate între noi, atâta dor și pierdere, și... iubire! Ea spunea adesea că duce războiul cu ajutorul cuvintelor, că stiloul și proza sunt singurele arme pe care, ca femeie, le putea mânui. Considera că este important să țină evidența întregii corespondențe, să consemneze amintirile strânse în acei ani cu hotărârea și meticulozitatea cu care un curator organizează o expoziție la British Museum. M-a deranjat întotdeauna faptul că un teanc fragil de sentimente așternute pe hârtie i-a supra-viețuit războiului când atâtea vieți s-au pierdut, însă acum mă bucur. Acum sunt pregătit să retrăiesc acele zile, să recitesc pentru cea din urmă oară scrisorile pe care ni le-am trimis și să o fac la Paris, așa cum și-a dorit ea pe patul de moarte. Mă gândesc la ultima ei scrisoare: *A se deschide la Paris în Ajunul Crăciunului*. Mă întreb ce altceva ar fi avut să-mi spună.

Margaret așteaptă răbdătoare cât timp traversez încă-perea. Știe că sunt un bătrân neghiob și încăpățânat și că n-aș face decât să bombăn dacă s-ar oferi să mă ajute. Aruncă o privire spre fereastră și se încruntă.

— Sunteți sigur că este o idee bună să mergem la Paris, domnule Harding? Văd că s-a pus serios pe nins.

Flutur din mână ca să-i alung îngrijorarea.

— Parisul e întotdeauna o idee bună! îi răspund gâfâ-ind în timp ce mă apropiu de ușă. Mai ales de Crăciun, mă bâlbaî, pentru că astea au fost cuvintele rostite de ea. Și mai ales pentru că am promis! adaug.

— N-am fost niciodată la Paris, îmi spune Margaret, zâmbind larg. Sper să vedem Turnul Eiffel!

Mormăi în barbă că ar fi și greu să-l rateze, apoi mă răsucesc ca să arunc o ultimă privire încăperii pline de momente și amintiri ascunse sub cearșafurile întinse pentru a feri de praf mobilele care transformă întotdeauna casa din Londra într-un mausoleu temporar în această perioadă a anului.

— Dacă e ca vreun oraș din lume să fie făcut pentru ninsoare, Margaret, atunci acela e Parisul!

Margaret dă din cap în semn de încuviințare și întinde sovăielnic un braț spre mine.

— Atunci, Paris să fie, domnule Harding! Acum e cazul să ne grăbim.

Entuziasmul ei tineresc mă face să zâmbesc, pentru că îmi amintește de un vechi prieten. Îmi strecur brațul pe sub brațul ei.

— La Paris, așadar! îi răspund. Sper că a rămas la fel de frumos pe cât îmi amintesc!

Margaret închide ușa în urma noastră, iar eu îmi iau un rămas-bun mut de la toți aceia pe care i-am iubit și pierdut și de la toate darurile prețioase pe care mi le-a oferit viața. Dacă am înțeles corect, Parisul mai are însă un ultim cadou pentru mine.

Dar mai întâi trebuie să mă întorc la începuturile poveștii noastre, la începuturile unui război pe care niciunul dintre noi nu l-a dorit, un război despre care s-a spus că se va sfârși până la Crăciun.

Am în buzunar primul pachet de scrisori și, în timp ce avionul avansează pe pistă, desfac funda roșie și încep să citesc...

PARTEA ÎNTÂI

1914

*Au fost chemați de pe dealuri
Au fost chemați de prin văi
Și țara i-a găsit gata de luptă
Când i-a înrolat pe flăcăi.*

Ivor Novello, „Țineți focul aprins în case”

De la Thomas Harding către tatăl său

10 septembrie 1914

Oxford, Anglia

Dragă tată,

Îți scriu de la Corpul de Pregătire a Ofițerilor din Oxford. Am făcut-o – m-am înrolat –, pentru a-mi servi țara în aceste vremuri grele. Vreau să dovedesc că sunt un cetățean onorabil, așa cum ai fost tu în timpul Războiului Burilor. Te-ai întors erou, și îmi doresc ca măcar așa să mă ridic la înălțimea moștenirii tale. Există un adevărat spirit de aventură aici, un sentiment că înrolarea este un lucru bun. Atâția bărbați au cerut să fie acceptați în Corpul de Pregătire, încât au fost nevoiți să accelereze procesul de înscriere. Gata cu țintitul muștelor pe Christ Church Meadow!

Vorbim de lucruri serioase acum.

Mă tulbură felul cum ne-am despărțit ultima oară. Bărbații adulți n-ar trebui să țipe unul la celălalt ca să-și

rezolve problemele, mai ales dacă sunt membrii aceleiași familii. Știu că vrei să preia conducerea ziarului, dar noi doi suntem oameni diferiți, tată. Sper ca într-o zi să înțelegi cât de mult mă pasionează cariera academică. Știu că nu ești de acord cu mine, dar nu e nimic de disprețuit în postul de profesor la una dintre cele mai prestigioase universități din lume. Sper că măcar în privința războiului să nu te dezamăgesc. Războiul ne face pe toți egali între noi. Nu așa mi-ai spus odată?

Will Elliott s-a înrolat și el. Am fost repartizați în același regiment. M-am gândit că te vei bucura să afli că voi fi împreună cu cel mai bun prieten al meu. Toată lumea se așteaptă ca războiul să se termine repede, așa că bănuiesc că e posibil să mă întorc acasă până la Crăciun, deci o să vorbim din nou. Nădăjduiesc să obținem o victorie rapidă și să fiu întâmpinat cu veselia specifică sărbătorilor de iarnă.

Îți urez toate cele bune, tată! Mă voi gândi la tine în timpul bătăliilor!

Fiul tău,
Thomas

De la Evelyn Elliott către Will Elliott

12 septembrie 1914

Richmond, Anglia

Dragă Will,

Mama mi-a spus că te-ai înrolat. Nici nu mă așteptam la altceva din partea ta și am vrut să-ți scriu câteva rânduri ca să știi cât de mândri suntem de tine. Armata

Britanică e norocoasă să te aibă printre militarii săi. Ai ocazia, în sfârșit, să aduci acasă medalii câștigate de tine pentru a întregi colecția familiei. Tata nu-și mai încape în piele de mândrie, așa după cum sunt sigură că bănuiești, deși mă tem că nu se așteaptă să te vadă luând parte la acțiunea din prima linie. La drept vorbind, speră ca războiul să se termine înainte să îți termini pregătirea. Deși știu că ești nerăbdător să îți aduci contribuția pe câmpul de luptă, sper ca tata să aibă dreptate.

Am înțeles că Tom Harding s-a înrolat și el. Voi doi ați fost mereu de nedespărțit, și, dacă tot ești nevoit să pleci la război, nu pot decât să mă bucur că-l vei avea alături pe cel mai bun prieten. Dacă n-ar fi să plecați pe front, ci să vă angajați într-o bătălie a minților și a intelectului, Armata Britanică nici că și-ar fi putut găsi doi recruți de mai mare ispravă, însă dată fiind situația, mărturisesc că îmi e greu să mi-l imaginez pe Tom Harding avântându-se în luptă înarmat cu o pușcă și o baionetă. Presupun că ar prefera să scrie o teză despre război decât să ia parte la el. Stai cu ochii pe Tom! Știi cât de căpos poate fi uneori.

Tata e încă mâhnit din pricina faptului că au fost suspendate ultimele două meciuri ale campionatului de crichet al comitatului, mai ales că Surrey era pe cale să câștige din nou. Spune că septembrie fără crichet e precum Crăciunul fără zăpadă – ceva pare pur și simplu în neregulă. Sărmanul tata! Cred că se simte cumva inutil, în condițiile în care toți bărbații mai tineri au plecat la război.

Scrie-mi câteva rânduri din când în când, bine? Doar știi cum se agită mama.

Sora ta,

Evie

X

De la Will Elliott către Evelyn Elliott

15 septembrie 1914

Oxford, Anglia

Dragă soră,

Mii de mulțumiri pentru votul de încredere! Eu și Tom debordăm de ceva asemănător cu entuziasmul, deși asta nu este tocmai cuvântul potrivit. Josh și Dean sunt și ei aici, la fel și Bill Spry; pare că toți cunoscuții noștri s-au mobilizat ca să învingă dușmanul. Nenorociții de krauți nici n-or să știe ce i-a lovit.

Te rog să te porți frumos cu mama și cu tata cât voi fi eu plecat! Fără pozne, fără agitația pe care știu că-ți place s-o stârnești. M-ai înțeles? Amintește-ți că nu voi fi acolo ca să te scot din încurcătură.

Numai bine îți doresc!

Will

De la Evelyn Elliott către Thomas Harding

1 octombrie 1914

Richmond, Anglia

Dragă Thomas Archibald Harding,

(Scuze; n-am rezistat tentației de a face puțin haz pe seama celui de-al doilea prenume al tău, recent descoperit. Cum Dumnezeu ai reușit să-l ții secret atâția ani?)

Mă simt pierdută! Tu, Will și ceilalți băieți abia dacă ați plecat de o oră, și deja m-am plictisit și nu-mi găsesc locul. Atât de tare vă simt lipsa, încât iată-mă acum așezată la biroul lui Will ca să aștern pe hârtie prima scrisoare care îți este adresată! La urma urmei, am promis că o să-ți scriu cât de curând, și știi cât de mult detest să-mi încalc promisiunile, deși poate că regreti acum că mi te-ai plâns că nu ai rude de sex feminin care să-ți trimită scrisori. Doar știi că păcătuiesc deseori cu entuziasmul meu excesiv și tare mă tem că războiul acesta nu va face decât să scoată la lumină în cele mai nesuferit mod posibil bunele mele intenții. O să mă ierți vreodată pentru că te-am făcut să cazi în râul Cherwell, împingând prea tare ghionderul? Dacă voi reuși să pun la timp scrisoarea la poștă, este posibil să ajungă înaintea ta la tabăra de instruire (îți acord cu dragă inimă permisiunea să pretinzi că este de la iubita ta și să devii ținta pizmei tuturor).

Nu vei fi surprins să afli că vă invidiez pe tine și pe Will, care ați pornit în marea aventură, așa după cum te-am invidiat și că te-ai întors la Oxford după vacanța de vară. Se pare că soarta mea este să vă fac mereu cu mâna și să fiu lăsată în urmă, însă trăiesc cu speranța că într-o zi eu voi fi cea care va pleca către o destinație incitantă. Ca fată, nu îmi rămâne decât să visez.

Ce de lume v-a condus la gară nu-i așa? Unele femei plângeau neconsolate, dar eu mi-am ținut firea, la fel și mama. Suntem nemaipomenit de mândre de voi și abia așteptăm să vă întoarceți acasă ca niște eroi – cu toate că, sinceră să fiu, păreați mai degrabă un grup de bur-laci eligibili porniți către un ceai dansant decât o trupă

de soldați plecați la război. Dar nu mă îndoiesc că veți căpăta aspectul acela imediat ce veți fi îmbrăcați în uniforme și înarmați cu o pușcă. Dacă poți, trimite-mi, te rog, o fotografie! Mi-ar plăcea să văd cum arată Thomas *Archibald* Harding ca ostaș în toată regula.

Alice zice că trebuie să-mi găsesc ceva de făcut în lipsa voastră. Mă gândesc să-mi caut un nou hobby. Poate să mă apuc de golf. Sau poate că voi șterge praful de pe bicicleta lui Will și mă voi înscrie în clubul local al biciclistelor. Oricum, toată lumea e de părere că războiul se va termina până la Crăciun, și atunci nu voi avea altă grijă decât să supraviețuiesc unei noi după-amiezi plicticoase la încă un joc de cribbage cu mama și prietenele ei.

Dacă îți vei găsi timp să-mi răspunzi între instrucție și lustruitul bocancilor, m-aș bucura să aflu unde ești și ce mai faci! Din moment ce nu am cum să vă însoțesc pe tine și pe Will în Franța, va trebui să mă ajuți tu să călătoresc acolo prin intermediul cuvintelor tale.

Prietena ta,

Evelyn Maria Constance Elliott

De la Evelyn către Will

1 octombrie 1914

Richmond, Anglia

Dragul meu Will,

Tocmai am terminat să-i scriu lui Tom Harding cinci pagini – cu patru mai mult decât avusesem intenția –, și

sunt pe cale să rămân în pană de cerneală și de cuvinte, așa că scuză-mi, te rog, epistola aceasta scurtă!

Vești proaste! Biroul tău se află acum în posesia altcuiva și dorește să te informeze că este mult mai încântat de noul său ocupant. Mult mai puține lovituri cu pumnul în el, scrâșnete din dinți și picături de cerneală vărsată. Abia dacă ai plecat de două ore, și deja mă simt acasă aici, în camera ta! Are o vedere drăguță spre grădină. Ce ciudat că până acum n-am apreciat-o așa cum se cuvine! Vezi tu, de acum încolo voi putea lenevi aici după pofta inimii. Mă voi putea delecta cu priveliștea asta frumoasă în tihnă, fără ca vreun frate răutăcios să mă alunge. Aș putea chiar să dorm în patul tău, Will. Sau să-ți cotrobăi prin sertare. Cine știe peste ce secrete îngrozitoare aș putea da!

Sper că totul e în regulă în tabăra de instrucție, deși nu mă îndoiesc că e o diferență ca de la cer la pământ față de cluburile londoneze pe care le frecventai! Dar nu-ți face griji! Până să se termine anul, vei dansa din nou la Savoy. Abține-te să faci prostii, Will! Știu cât de nesăbuit poți fi câteodată! Te rog să ne scrii cât de curând poți; dacă nu de dragul meu, fă-o măcar pentru mama! Gândește-te că sunt unicul copil rămas să ducă greul inevitabilelor ei neliniști. Cruță-mi nefericirea, rogu-te! Promit să-ți trec cu vederea cele mai înfricoșătoare secrete cu condiția să trimiți din când în când câte o scrisorică acasă.

Fă-ți datoria și întoarce-te cât mai iute!

Numai bine îți doresc și călătorii în siguranță!

Evie

X